

UNIwersytet Warszawski | Instytut Lingwistyki Stosowanej

Zakład Translatoryki | ul. Browarna 8/10 | 00-311 Warszawa

Telefon: służb. +48(22) 5520998
 kom. +48 605 285 415
E-mail: a.szarkowska@uw.edu.pl

dr Agnieszka Szarkowska
Adiunkt

15 czerwca 2012 r.

Konsultacja społeczna na temat udostępniania programów telewizyjnych osobom z niesprawnością wzroku i/lub słuchu

Szanowni Państwo!

Poniżej przesyłam kilka uwag w sprawie konsultacji społecznych na temat udostępnienia programów telewizyjnych w formie napisów dla niesłyszących i audiodeskrypcji. Obie formy są przedmiotem badań prowadzonych przez kierowaną przeze mnie grupę badawczą Laboratorium Przekładu Audiowizualnego na Uniwersytecie Warszawskim.

Ad. 1.1

Jakie kryteria należy stosować przy kwalifikowaniu programów do ograniczenia kwoty ustawowej: charakter programu, zasięg techniczny (liczba odbiorców w zasięgu), oglądalność, wysokość obrotów podmiotu emitującego program?

Dobrym rozwiązaniem byłoby ograniczenie ze względu na liczbę odbiorców: nadawcy ogólnopolscy o dużej liczbie odbiorców powinni być zobligowani do nadawania maksymalnej liczby programów z udogodnieniami wymaganymi przez ustawę, a nadawcy lokalni o mniejszym zasięgu i dysponujący mniejszym budżetem mogliby zostać zwolnieni z części – lecz nie całości – tego obowiązku.

Charakter programu również może mieć wpływ na kwalifikowanie programów do ograniczenia kwoty ustawowej, np. kanały muzyczne mogłyby uzyskać zgodę na takie ograniczenie w przypadku audiodeskrypcji i tłumaczenia w języku migowym.

Ad. 2.1

Czy powinien to być wzrost systematyczny 5% rocznie, czy też skokowy np. 10% co dwa lata?

Wydaje się, że wzrost powinien być systematyczny, co skłoni nadawców do wprowadzenia systematycznych i trwałych rozwiązań dot. dostępności mediów dla osób niepełnosprawnych.

Ad. 2.4

Czy należy wprowadzić (jeśli tak, to jakie?) zróżnicowanie między programami dystrybuowanymi na platformach: naziemnej, satelitarnej, kablowej?

Wszystkie platformy oferujące programy polskojęzyczne i tłumaczone na język polski – zarówno naziemne, satelitarne, jak i kablowe – powinny być jednakowo zobligowane do nadawania programów z audiodeskrypcją i napisami dla niesłyszących.

Należy wprowadzić odpowiednie regulacje obligujące nadawców kablowych do pełnej transmisji sygnału – niedopuszczalna jest sytuacja, gdy program emitowany w telewizji naziemnej w wersji z audiodeskrypcją/napisami dla niesłyszących nie ma tych udogodnień w wersji kablowej. Należy zaznaczyć, że z telewizji kablowej korzystają w Polsce miliony odbiorców i nie mogą być oni pozbawieni ww. udogodnień.

Ad 3.1.

Czy kwoty na poszczególne typy udogodnień powinny być wpisane do ustawy, np. xx% dla osób z upośledzeniem słuchu i yy% dla osób z upośledzeniem wzroku?

Zdecydowanie tak. Pozwoli to zagwarantować, że odbiorcy będą dostarczać określony procent programów z każdym rodzajem udogodnienia (audiodeskrypcja,

napisy dla niesłyszących i tłumaczenie w Polskim Języku Migowym), a nie – jak w chwili obecnej – tylko z opcją najtańszą, czyli napisami.

Kwoty dla poszczególnych typów udogodnień powinny być wpisane do ustawy nie w rozbiciu na osoby z upośledzeniem słuchu i osoby z upośledzeniem wzroku, ale w rozbiciu na poszczególne rodzaje udogodnień, np.:

- napisy dla niesłyszących: 30%,
- audiodeskrypcja: 5%,
- tłumaczenie na Polski Język Migowy: 5%.

W przeciwnym razie, nadawcy mogą nie wywiązywać się z obowiązku nadawania programów w języku migowym i nadawać wyłącznie programy z napisami.

Ustawa powinna również określić, że do powyższych kwot nie wlicza się powtórek programów.

Ad. 3.2.

Czy o proporcjach pomiędzy ww. dwoma typami udogodnień powinien decydować charakter programu?

W przypadku audiodeskrypcji – zdecydowanie tak. Programy, w których przeważa dialog i w których mówi się niemal cały czas nie nadają się do audiodeskrypcji, ponieważ nie jest w nich możliwe umieszczenie odpowiedniego opisu dla osób z dysfunkcją wzroku. Przykładami takich programów są np. programy informacyjne (*Wiadomości, Fakty, Teleexpres*), a także programy typu *talk-show* (*Rozmowy w toku*) i niektóre programy publicystyczne (*Sprawa dla reportera*).

Wydaje się, że większość nadawców nie ma odpowiedniej wiedzy na temat audiodeskrypcji i napisów dla niesłyszących. Brakuje im również osób z odpowiednimi kwalifikacjami do opracowywania wymaganych ustawowo udogodnień. Dlatego też KRRiTV powinna przeprowadzić szeroko zakrojoną kampanię informacyjną – skierowaną zarówno do nadawców, jak i odbiorców niesłyszących, słabosłyszących, niewidomych, słabowidzących i do osób starszych – dotyczącą ww. udogodnień w telewizji cyfrowej.

Ad. 4.1

Poniżej zaznaczono, jakie programy powinny zawierać audiodeskrypcję i napisy dla niesłyszących.

RODZAJE AUDYCJI	UDOGODNIENIA		
	Audiodeskrypcja	Napisy dla niesłyszących	Język migowy
Filmy fabularne polskie, w tym seriale	x	x	x
Filmy fabularne zagraniczne, w tym seriale	x	x	x
Filmy dokumentalne	x	x	x
Informacja: serwisy informacyjne, informatory użytkowe (traffic, pogoda itp.)		x	x
Publicystyka		x	
Publicystyka wyborcza (audycje własne nadawcy)		x	
Debaty wyborcze (ustawowe)		x	
Magazyny (m.in. informacyjno-publicystyczne, poradniczo-edukacyjne itp)		x	
Audycje edukacyjne i poradnicze	x	x	x
Teatr TV	x	x	x
Widowiska rozrywkowe słowno-muzyczne	x	x	
Transmisje sportowe	x	x	
Audycje adresowane do dzieci i młodzieży	x	x	x
Komunikaty ostrzegawcze i alarmowe		x	x

Powyższa tabela powinna zawierać rozróżnienie na programy nadawane na żywo i programy typu *offline*. W chwili obecnej w Polsce nie ma sprawnie działającego systemu rozpoznawania mowy, który mógłby posłużyć do opracowywania napisów dla niesłyszących nadawanych na żywo. Problem ten można tymczasowo rozwiązać poprzez zastosowanie systemu *dual keyboard*, polegającego na tym, że dwie osoby bezwzrokowo piszące na klawiaturze transkrybują na zmianę tekst programu na żywo, formatując go do napisów, które są następnie nadawane z zaledwie kilkusekundowym opóźnieniem.

Ad. 4.2.

Jaka jest, z punktu widzenia osób niewidomych lub słabowidzących (w tym osób w zaawansowanym wieku), przydatność lektora czytającego dialogi do filmów?

Tłumaczenie dialogów w wersji lektorskiej w programach obcojęzycznych jest bardzo przydatne dla osób niewidomych i słabowidzących. Badania przeprowadzone przez UW pokazują, że filmy fabularne i dokumentalne w tłumaczeniu w wersji lektorskiej bardzo dobrze nadają się do połączenia z audiodeskrypcją. Tłumaczenie dialogów czyta wtedy lektor, a ścieżkę audiodeskrypcji – inna osoba. Jeśli tłumaczenie dialogów czyta mężczyzna, wskazane jest, by audiodeskrypcję czytała kobieta – i odwrotnie. Takie rozróżnienie głosów pozwala odbiorcom z dysfunkcją wzroku odróżnić dialog od opisu audiodeskrypcji.

Ponadto, należy zwrócić uwagę nadawców na jakość oferowanych przez nich napisów dla niesłyszących i audiodeskrypcji. Warto również uregulować kwestie techniczne dotyczące jakości. Napisy dla niesłyszących powinny się ukazywać z prędkością pomiędzy 12 a 15 znaków na sekundę (150-180 słów na minutę), a napisy dla dzieci – nie więcej niż 12 znaków na sekundę/150 słów na minutę. Należy również koniecznie wprowadzić wymagane ustawą udogodnienia do programów dla dzieci, gdyż mają one ogromną wartość edukacyjną.

Napisy dla niesłyszących powinny zawierać nie tylko tekst/tłumaczenie dialogów, lecz także informacje o istotnych dźwiękach, np.:

[PO FRANCUSKU] 18 euro.

Tam, gdzie to konieczne (np. głos spoza kadru) mówiący powinni być oznaczani etykietkami z imionami, np.

ZOSIA: Mamo, gdzie jesteś?

Telewizja cyfrowa umożliwia również wykorzystanie szeregu znaków graficznych, np. do oznaczenia muzyki. I tak na przykład teksty piosenek warto opatrywać właśnie takimi znakami, a sam tekst piosenki zapisywać kursywą, np.:

♪ *Ostrygi w Nowym Jorku się kochają.*

Więcej informacji nt. zastosowania różnych rozwiązań dotyczących napisów dla niesłyszących i audiodeskrypcji można znaleźć na stronie internetowej grupy badawczej Laboratorium Przekładu Audiowizualnego: www.avt.ils.uw.edu.pl.

Z poważaniem,

dr Agnieszka Szarkowska